

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Stanisław

Nazwisko: Mieszkowski

Miejsce urodzenia: Piotrków Trybunalski

Data urodzenia: 17-06-1903

Imię ojca: Juliusz

Imię matki: Stanisława

Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów

Stan zachowania

Uwagi

Teczka akt personalnych żołnierza Stanisława Mieszkowskiego (nr rej. teczki: 22219). Ukończył Szkołę Podchorążych Piechoty w Warszawie (1923-1924), Oficerską Szkołę Marynarki Wojennej - Wydział Nawigacji w Toruniu (1924-1927) oraz kursy: przygotowawczy dla oficerów na studia zagraniczne w Toruniu (1929), szkołę oficerską w Toulon we Francji (1929-1930), kurs dla kapitanów marynarki przed awansem na oficera sztabowego w Gdyni (1938). Pełnił służbę m.in. na ORP „Burza”, ORP „Mazur”, ORP „Gryf”, ORP „Grom”, ORP „Błyskawica”, ORP „Gen. Haller”. Od 04.09.1939 do 02.10.1939 dowodził Odcinkiem „2P” w czasie obrony Helu. Po upadku Helu przebywał w obozach jenieckich: od 11.10.1939 do 20.11.1939 w Nieuburgu (X-B), następnie od 24.11.1939 do 02.06.1940 w Spittal (XVIII-C) i od 02.06.1940 do 24.01.1945 w Woldenbergu (II-C). Po wojnie, 15.01.1946 został powołany do służby czynnej. W 1948 roku został awansowany do stopnia komandora. W czasie swojej służby był wielokrotnie odznaczany, m.in. medalem za wojnę 1919-121, Medalem Niepodległości, Medalem za Długoletnią Służbę, Srebrnym Krzyżem Zasługi w 1938, Krzyżem Grunwaldzkim III klasy, Medalem za Odrę, Nysę i Bałtyk, Medalem Zwycięstwa i Wolności. 15.02.19451 przekazany do dyspozycji Szefa Dep. Personalnego MON. Przeniesiony do rezerwy 22.11.1951. Wyrokiem Wojskowego Sądu Najwyższego z 21.07.1952 (Sn. 14/52) został skazany na karę śmierci oraz utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze. Wyrok został wykonany.

IPN BU 1840/23 (27/53/471, 62137).

Akta śledztwa prowadzonego przez Główny Zarząd Informacji MON Zarząd IV (15/51) i Główny Zarząd Informacji WP Zarząd IV (4/51) przeciw Stanisławowi Mieszkowskiemu z lat 1950-1953. Śledztwo zostało wszczęte 21.10.1950. Zatrzymany 20.10.1950, tymczasowo aresztowany 03.11.1950. Aktem sporządzonym przez Szefa Zarządu IV GZI MON Stanisław Mieszkowski został oskarżony o to, że: 1) Wiosną 1946 wspólnie z innymi osobami utworzył w Marynarce Wojennej organizację dywersyjno-szpiegowską, którą następnie podporządkował centralnemu kierownictwu organizacji dywersyjno-szpiegowskiej w Ludowym WP; 2) W tym czasie, jako oficer w czynnej służbie wojskowej, zbierał i przekazywał centralnemu kierownictwu dywersyjno-szpiegowskiej organizacji działającej w Ludowym WP informacje stanowiące tajemnicę państwową i wojskową z zakresu obronności państwa. W aktach znajduje się także: odpis wyroku Najwyższego Sądu Wojskowego (Sn. 14/52) z 21.07.1952, na mocy którego Stanisław Mieszkowski został skazany na karę łączną - karę śmierci z utratą praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze i przepadek całego mienia; a także odpisy protokołów przesłuchań, konfrontacji, notatki służbowe, stenogramy z rozprawy sądowej i inne.

IPN BU 2386/13700, IPN BU 01264/59, IPN BU 2386/13710, IPN BU 2386/13714-13716, IPN BU 2386/13718, IPN BU 2386/137720, IPN BU 2386/13723, IPN BU 2386/13725, IPN BU 2386/13738-13739, IPN BU 00161/201.

Akta kontrolne sprawy śledczej przeciwko komandorowi Stanisławowi Mieszkowskiemu i innym podejrzanym o spisek i szpiegostwo w Marynarce Wojennej. Sprawa prowadzona przez Główny Zarząd Informacji Okręgowy Zarząd Informacji nr 8-Gdynia Wydział IV w okresie 1950-1952. Akta zawierają protokoły przesłuchań Stanisława Mieszkowskiego oraz plany śledztwa i notatki służbowe.

IPN BU 2386/17393-17394.

Jednostkę stanowią akta śledztwa nr 4/51, do której włączono charakterystyki dotyczące Stanisława Mieszkowskiego. Zgodnie z charakterystykami sporządzanymi w OZI nr 8 - Stanisław Mieszkowski, Szef Sztabu Marynarki Wojennej - przed wojną był znany na terenie Marynarki Wojennej jako „zdecydowany przeciwnik ruchu robotniczego”. Będąc w niewoli w czasie wojny w Oflagu II-C był „wybitnie wrogo nastawiony w stosunku do PKWN i Związku Radzieckiego, otwarcie prowadząc wśród oficerów agitację w tym kierunku”.

IPN BU 2386/13689.

Jednostkę stanowi jeden z tomów akt śledztwa nr 4/51 zawierający materiały z okresu 13.02.1950-13.08.1952 dotyczące Akt Rozpracowania Pojedynczego (ARP) krypt. „Dwójkarz” nr rej. 1040. Rozpracowanie w stosunku do Stanisława Mieszkowskiego, podejrzanego o prowadzenie „wrogiej działalności”, zostało wszczęte postanowieniem z 09.03.1950 na podstawie ustalenia, że do 1939 Mieszkowski pracował w „dwójce” (tzn. w Oddziale II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego odpowiedzialnym za kontrwywiad). Przed założeniem Akt Pojedynczego Rozpracowania, Stanisław Mieszkowski był operacyjnie kontrolowany w ramach Teczki Kontrolno-Operacyjnej nr rej. 3393. Od 29.04.1950 był także rozpracowywany przez agenturę w ramach Akt Rozpracowania Pojedynczego krypt. „Rekin” nr rej. 557. W związku z tym, że ARP krypt. „Rekin” został założony po założeniu ARP krypt. „Dwójkarz” („Rekin” - 29.04.1950, „Dwójkarz” 23.03.1950), postanowiono o zakończeniu ARP krypt. „Rekin”, a wszystkie materiały włączono do ARP krypt. „Dwójkarz”. Postanowieniem Zastępcy Szefa IV Zarządu GZI MON z 13.08.1952 ARP krypt. „Dwójkarz” złożono do archiwum, ponieważ Stanisław Mieszkowski został skazany wyrokiem Najwyższego Sądu Wojskowego na karę śmierci za „przestępczą działalność w ramach dywersyjno-szpiegowskiej organizacji”. Doniesienia na Stanisława Mieszkowskiego składali m.in. agenci pseud. „A.I”, informator pseud. „23”, agent/informator pseud. „Karol”.

IPN BU 2386/13688 (E-2/6527).

Akta personalne aresztowanego Stanisława Mieszkowskiego z okresu 20.12.1951 - 19.12.1957. Postanowieniem Naczelnej Prokuratury Wojskowej (III Pn.83/50) z 3.11.1950 tymczasowo aresztowany w Więzieniu GZI MON. 30.07.1952 przeniesiony do więzienia w Warszawie.

IPN BU 2386/13740, IPN GK 919/1641.

Jednostkę stanowi jeden z tomów akt śledztwa 4/51 zawierający donosy agentury celnej (agent pseud. „Cieśla”) dotyczące Stanisława Mieszkowskiego z okresu 23.10.1950 - 06.08.1951. Z donosów wynika, że w trakcie śledztwa Stanisław Mieszkowski był poddawany długotrwałym, nocnym przesłuchaniom, podczas których kazano mu ciągle stać, pozbawiając go w ten sposób możliwości snu. Wszystkie zeznania, które składał w sprawie organizacji konspiracyjnej były wymuszane tego typu metodami lub sugerowane przez oficerów śledczych. Twierdził, że woli być w karcerze niż ma przechodzić przez przesłuchania. Zgodnie z jego słowami, doprowadziły go one do „kryzysów psychicznych” i wyczerpania fizycznego - narzekał zwłaszcza na ból i opuchliznę nóg.

IPN BU 2386/13741-13742.

Jednostkę stanowi jeden z tomów akt śledczych, który zawiera teczkę dotyczącą Stanisława Mieszkowskiego, który w latach 1934-1936 pracował w Ministerstwie Spraw Wojskowych w Warszawie. Od 1936 roku był członkiem Komisji Nadzorczej Budowy Okrętów we Francji i Anglii. Po 1939 roku po upadku Helu był jeńcem wojennym w obozie w Nienburgu. Po wojnie został aresztowany przez Zarząd Informacji WP jako podejrzany o udział w latach 1948-1949 w konspiracyjnej organizacji Marynarki Wojennej współpracującej z „grupą Kirchmayera”. Teczka zawiera również odpisy protokołów przesłuchań Stanisława Mieszkowskiego w charakterze podejrzanego i świadka, meldunek agenturalny „Cieśli” na temat zachowania i wypowiedzi Mieszkowskiego w celi oraz karty kontrolne i notatkę informacyjną.

IPN BU 0298/255 (174/X), IPN BU 01264/59 (174/X) mikrofilm.

Jednostkę archiwalną stanowi jeden z tomów śledztwa nr 4/51 zawierający Akta Rozpracowania Pojedynczego (ARP) krypt. „Konspirator”. Dokumenty w tezcze pochodzą z okresu 17.10.1946 - 20.02.1956. Sprawa dotyczyła rozpracowania innego podejrzanego, a następnie skazanego w tzw. „procesie komandorów”. Nazwisko Stanisława Mieszkowskiego przechodzi w „Streszczeniu sprawy figuranta ARP »Konspirator«, w meldunku dotyczącym przebiegu odprawy sztabu i w notatce służbowej. Stanisław Mieszkowski figuruje tam jako osoba z bliskiego otoczenia figuranta ARP.

IPN BU 2386/13697 (E-2/6527).

Akta Naczelnej Prokuratury Wojskowej w Warszawie z lat 1949-1957 zawierające materiały komisji badającej odpowiedzialność byłych pracowników Głównego Zarządu Informacji, Naczelnej Prokuratury Wojskowej i Najwyższego Sądu Wojskowego. Komandor Stanisław Mieszkowski przechodzi w części dotyczącej zastępcy Naczelnego Prokuratora Wojskowego w okresie od czerwca 1947 do grudnia 1949. Funkcjonariusz ten „ułatwiał przeprowadzanie przez organa śledcze nowych śledztw, połączonych z niedozwolonymi metodami przymusu wobec osób prawomocnie skazanych i używanie ich jako świadków w dalszych sfingowanych procesach przez niedopilnowanie, aby skazani na karę pozbawienia wolności byli kierowani do zakładów karnych i aresztów śledczych oraz występowanie o odroczenie wykonania prawomocnych wyroków śmierci li tylko celem dalszego badania skazanych w charakterze świadków przez Informację i z wiedzą, że po zakończeniu tych badań wyrok zostanie wykonany”. Jako przykład tych działań podano przypadek Stanisława Mieszkowskiego, którego podanie o łaskę zostało odrzucone 19.11.1952. Zastępca naczelnika nie zawiadomił o tym sądu natychmiast, lecz dopiero 12.12.1952, gdyż w międzyczasie przesłuchano Mieszkowskiego jako świadka i rozstrzelano 16.12.1952. Przechodzi także, wśród innych oficerów, w części dotyczącej innego majora pracującego w GZI w latach 1950-1954. W toku śledztwa stosował on „konwejer”, lżenie przesłuchiwanym, grożenie im itp. Mieszkowski został skazany na karę śmierci „na podstawie nieprawdziwych zeznań wymuszonych wspomnianymi niedozwolonymi metodami”. Stanisław Mieszkowski figuruje w „Wykazie akt sprawy tzw. organizacji dywersyjno-szpiegowskiej w WP, znajdujących się w oddzielnym pomieszczeniu GZI” (w uwagach podano nr archiwalny 6257), a także w wykazie oficerów skazanych na kary śmierci i rozstrzelanych - zrehabilitowanych pośmiertnie.

IPN BU 0874/1 t. 4, 5.

Akta Międzyresortowej Komisji do Spraw Pomocy Osobom Rehabilitowanym z lat 1956-1957 w sprawie przyznania zasiłku, renty oraz udzielenia pomocy w uzyskaniu mieszkania. Sprawę założono na podstawie wniosku złożonego przez wdowę po Stanisławie Mieszkowskim. Stanisław Mieszkowski został aresztowany 09.10.1950 przez GZI pod zarzutem udziału w konspiracji wojskowej. Wyrokiem Najwyższego Sądu Wojskowego z 21.07.1952 został skazany na karę śmierci z utratą praw na zawsze i z przypadkiem całego mienia. Wyrok został wykonany. Najwyższy Sąd Wojskowy 24.04.1956 uchylił wyrok skazujący Mieszkowskiego, a 26.04.1956 Naczelna Prokuratura Wojskowa umorzyła postępowanie karne w jego sprawie z braku dowodów winy. Uznano, że w śledztwie stosowane były niedozwolone metody śledztwa. Decyzją Komisji wnioskodawczyni otrzymała zasiłek, rentę oraz mieszkanie.

IPN BU 660/655 (707/14/62).

Akta rewizyjne w sprawie skazanych w tzw. „procesie komandorów”. Zgromadzenie Sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego (Zg.R. 13/52) postanowiło 12.08.1952 nie uwzględniać wniesionych skarg rewizyjnych. Decyzją z 19.11.1952 Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski wobec Stanisława Mieszkowskiego, skazanego na karę śmierci z utratą praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz z przepadkiem całego mienia. Stanisław Mieszkowski został stracony 16.12.1952. Postanowieniem Najwyższego Sądu Wojskowego z 24.04.1956 w uwzględnieniu wniosku Naczelnego Prokuratora Generalnego, uchylono wyrok Najwyższego Sądu Wojskowego (Sn. 14/52) z 21.07.1952 i sprawę tę przekazano Naczelnej Prokuraturze Wojskowej do uzupełnienia śledztwa. Postanowieniem Naczelnego Prokuratora Wojskowego (Pn. 43/56/II) z 26.04.1956 postępowanie karne w sprawie Stanisława Mieszkowskiego i pozostałych skazanych zostało umorzone z braku dowodów winy. Postanowieniem Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego w Warszawie (Cs.Ub. 19/94) z 13.01.1994 wniosek syna Stanisława Mieszkowskiego w sprawie uniewinnienia pozostał bez rozpatrzenia. Decyzję uzasadniono tym, że postanowieniem byłej NPW z 26.05.1956 postępowanie karne wobec niego zostało już umorzone z braku dowodów winy. Postanowieniem Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego (Żo.Un. 468/93) z 06.06.1994 rodzina Stanisława Mieszkowskiego otrzymała odszkodowanie i zadośćuczynienie, a także pokrycie kosztów symbolicznego upamiętnienia skazanego.

IPN BU 00161/24.

Akta Prokuratury Warszawskiego Okręgu Wojskowego z lat 1953-1958 zawierające odpisy z akt spraw karnych. W materiałach znajduje się odpis postanowienia Naczelnego Prokuratora Wojskowego (Pn.43/56/II) z 26.04.1956 w sprawie umorzenia z powodu braku dowodów winy śledztwa prowadzonego przeciwko Stanisławowi Mieszkowskiemu i innym oficerom.

IPN BU 1207/385 t. 3.

Akta prokuratorskie z okresu 25.04.1995 - 27.12.1995 w sprawie śledztwa prowadzonego przeciwko skazanym w ramach tzw. „procesu komandorów”. Naczelna Prokuratura Wojskowa (Pn.Nadz. 66/95) 27.12.1995 postanowiła zmienić w interesie podejrzanych podstawę prawną i faktyczną umorzenia postępowania przygotowawczego, przyjmując że Stanisław Mieszkowski i pozostali oficerowie nie popełnili zarzuconych im czynów. Zgodnie z uzasadnieniem postanowienia: wyrokiem Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie z 21.07.1952 (Sn. 14/52) ww. oficerowie zostali uznani winnymi popełnienia zbrodni zdrady ojczyzny i szpiegostwa. Zgromadzenie Sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie postanowieniem z 12.08.1952 (Zg.R. 13/52) utrzymało wyrok w mocy. Postanowieniem z 24.04.1956 Najwyższy Sąd Wojskowy w Warszawie po rozpoznaniu wniosku Naczelnego Prokuratora Wojskowego o wznowienie postępowania karnego w sprawie wszystkich skazanych oficerów, uchylił orzeczenie Najwyższego Sądu Wojskowego z 21.07.1952 jako oparte na fałszywych dowodach oraz wydane z rażącem naruszeniem przepisów prawa procesowego i przekazał tę sprawę Naczelnej Prokuraturze Wojskowej celem uzupełnienia postępowania przygotowawczego. Postanowieniem z 26.04.1956 (III Pn. 43/56/II) Naczelna Prokuratura Wojskowa umorzyła śledztwo z braku dowodów winy. Postanowienie to uprawomocniło się i było ostatnią decyzją merytoryczną w tej sprawie. Analiza materiału dowodowego przeprowadzona przez Naczelną Prokuraturę Wojskową w roku 1995 doprowadziła do wniosku, że nie było rzeczywiście żadnych dowodów wskazujących na popełnienie przez oficerów zarzuconych przestępstw. Już w 1956 roku ustalono, że zeznania o utworzeniu podziemnej organizacji w Marynarce Wojennej i działalności szpiegowskiej na rzecz obcych wywiadów zostały wymuszone „drastycznymi środkami przymusu fizycznego i psychicznego”. Stwierdzono również, że: „sama koncepcja rzekomego istnienia w latach 1946-1951 w Wojsku Polskim organizacji antypaństwowej i szpiegowsko-dywersyjnej, grupującej oficerów wywodzących się z armii II Rzeczypospolitej Polskiej i formacji zbrojnych - stanowiących jej kontynuację w czasie II wojny światowej - realizowana była w ówczesnych organach informacji wojskowej, jako element walki politycznej. W tym stanie rzeczy, zważywszy że już w 1956 roku stało się oczywiste, iż skazani nie dopuścili się przypisanych im przestępstw, umorzenie postępowania przygotowawczego, li tylko na podstawie »braków dowodów winy« było niezasadne”.

IPN BU 1207/426.

Akta rewizyjne Naczelnej Prokuratury Wojskowej w Warszawie (Pn.Rew.82/94) z roku 1994, związane z wnioskiem złożonym przez syna Stanisława Mieszkowskiego w sprawie unieważnienia wyroku Najwyższego Sądu Wojskowego (Sn. 14/52) z 21.07.1952, na mocy którego Stanisław Mieszkowski został skazany na karę śmierci i rozstrzelany 16.12.1952 w więzieniu mokotowskim w Warszawie. Zażalenie dotyczyło postanowienia Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego z 13.01.1994 (Cs.Un. 19/94) o pozostawieniu bez rozpatrzenia wniosku z 22.10.1993 w sprawie unieważnienia wyroku z 1952 roku. Sąd Najwyższy-Izba Wojskowa (WZ 25/94) 11.03.1994 utrzymał w mocy postanowienie Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego z 13.01.1994. Postanowienie uzasadniono tym, że zgodnie z ustawą z 23.02.1991 o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego stwierdzenie nieważności orzeczenia nie jest możliwe, jeżeli zostało już umorzone postępowanie z powodu stwierdzenia braku dowodów winy. „Sąd Najwyższy podziela pogląd wnioskodawcy, że wydanie wyroku na kmdra Stanisława Mieszkowskiego i wykonanie go było zbrodnicze, jednak wobec wymowy faktów i obowiązującego prawa należało postanowić jak na wstępie”.

IPN BU 1209/1339.

Akta Okręgowej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku z lat 1989-1999 zawierające kwerendy dotyczące indywidualnych osób – korespondencję z osobami prywatnymi oraz z instytucjami (sądy, prokuratury, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Muzeum Miasta Gdyni) w sprawach osób prywatnych dotyczących represji, jakich doznały one ze strony organów władz hitlerowskich i komunistycznych. W aktach przechodzi Stanisław Mieszkowski jako oskarżony o ogólne kierowanie działalnością szpiegowską w Marynarce Wojennej, wprowadzanie do niej innych członków, osobiste opracowanie planu desantu wojsk imperialistycznych na polskie wybrzeże oraz przekazanie wiadomym państwom imperialistycznym wiadomości z dziedziny obronności państwa. Wyrokiem Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie z 21.07.1952 został skazany na karę śmierci.

IPN Gd 957/19.